

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

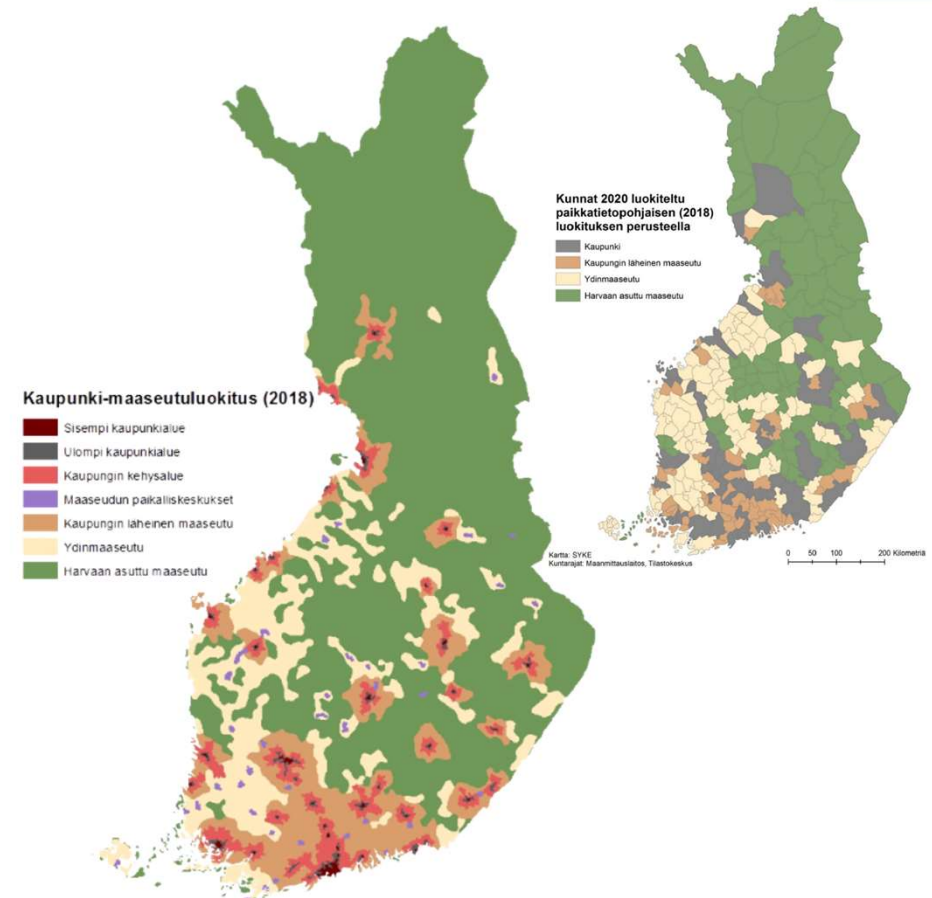
Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp)

maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijalausunto
ympäristövaliokunnalle, liite 21.4.2026

Sami Tantarimäki, erityisasiantuntija, maa- ja
metsätalousministeriö

Tilannekuvan nostoja (1/2, yleiset)

- Suomen pinta-alasta noin **95 prosenttia maan pinta-alasta on maaseutua**, jossa **asuu vakituisesti runsas neljännes väestöstä** ja **osa-aikaisesti yli puolet** suomalaisista
- Maaseudulla on **35% yrityksistä** ja 40% kun maatilayritykset lasketaan mukaan. **Arvonlisäystavoitteita** esim. Biotalousstrategiassa + 26 Mrd. € vuoteen 2035. Todennettua arvonlisäyspotentiaalia esim. ruokaketjussa +1,7 Mrd. €, metsäbiotaloudessa +15,6 Mrd. € vuoteen 2035. (LUKE)
- **Vahvuuksina** mm. pk-yritysten monialaisuus, yrittäjyyden moninkertaisuus ja resilienssi, käytännönläheinen TKI-toiminta, kulttuuri ja yhteisöllisyys, luontolähtöisyys ja kansalaistoiminta.
- **Haasteina** mm. väestökehitys, osaamis- ja työvoimapula, palveluverkko-muutokset, rahoituksen saatavuus, alueellinen eriarvoistuminen, digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus. Esim. **mikäli väestökehitys jatkuu nykyisellään**, voi työikäisen väestön määrä **vähentyä 20 prosentilla** tulevan vuosikymmenen aikana.
- **Maaseutu on monimuotoinen kokonaisuus**: haja-asutusalueita, kyliä ja taajamia, kuntia ja kaupunkeja, tuotannollisia alueita, luonto- ja kulttuuriympäristöjä, maisemia, jotka ovat ihmisten ylläpitämiä.
- **Maaseudun elinvoima rakentuu** väestöstä, paikallisista yhteisöistä, yrityksistä ja niiden toimintaedellytyksistä. **Ilman elävää ja asuttua maaseutua** käy haastavaksi saavuttaa keskeisiä maaseudun toimintaan kytkeytyviä kansallisia tavoitteita.
- Tarkempi tilannekuva lähteineen selonteon (VNS 12/2025 vp) asiakirjassa.

Tilannekuvan nostoja (2/2, YmV)

- Selonteko osoittaa, että **elävä maaseutu on edellytys myös sille, että ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, luonnonsuojelua, vesien hoitoa, maankäyttöä sekä kulttuuriympäristöjä** koskevia tavoitteita voidaan käytännössä saavuttaa ja toteuttaa.
- **Maankäytön, rakentamisen ja asuntopolitiikan osalta kriittisen kokonaisuuden muodostaa** maaseutualueiden asuntomarkkinoiden toimimattomuus, rakennuskannan ikääntyminen, korjaustarve ja alhaiset vakuusarvot sekä kotitalouksien rajallinen investointikyky, joka estää energiatehokkuus-, korjausrakentamis- ja sopeutumistoimia. Seurauksena korjausvelan kasvu, polarisaatiokehityksen vahvistuminen sekä elinkeinotoiminnan kehittämien ja maaseudun talouden rakenteiden uudistamisen heikkeneminen.
- **Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategiset toimet ja energiatehokkuuden parantaminen** ovat välttämättömiä, mutta edellyttävät maaseuduille soveltuvia rahoitus- ja tukimalleja. Ilman näitä maaseuduille kohdistuvat ilmasto- ja energiapolitiittiset vaatimukset edelleen lisäävät asumiskustannuksia, energiaköyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä heikentävät hyväksyttävyyttä kestävyys siirtymälle. Asuntopolitiikassa tarvitaan purkuavustusten hyödyntämistä vastuullisen purkamisen edistämiseksi sekä tarvetta ohjattuun ja hallittuun rakennuskannan sopeuttamiseen siten, että palvellaan myös maaseudun elinvoiman uudistamista ja esimerkiksi kuntien älykästä sopeutumista.
- **Energiasiirtymän konkreettiset vaikutukset**, kuten tuuli- ja aurinkovoiman sijoittuminen, bioenergian tuotanto, siirtoverkkojen rakentuminen sekä mineraali- ja maa-ainestoiminta, kohdistuvat pääosin maaseuduille. Näiden hankkeiden onnistuminen edellyttää paikallista hyväksyntää, osallisuutta sekä ympäristöoikeudenmukaisia menettelyjä ja niiden vahvistamista. Selonteko korostaa maaseutuvaikutusten arvioinnin ja kerrannaisvaikutusten tunnistamisen tärkeyttä myös tässä.
- **Suurin osa ennallistamisen toimenpiteistä kohdistuu maaseudulle:** soihin, metsiin, maatalousympäristöihin, rannoille, tuntureille ja vesistöjen valuma-alueille. Vaikutukset vaihtelevat alueittain. Keskeinen viesti selonteossa on, että luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ei ole vastakohta elävälle ja asutulle maaseudulle, vaan edellyttää sitä.
- Selonteko tuo esiin **maa- ja metsä- ja kalatalouden roolin vesienhoidossa ja pohjavesien suojelussa**. Vesien hyvän tilan saavuttaminen on käytännössä riippuvaista maaseutujen toimivista elinkeino- ja yhdyskuntarakenteista, valuma-aluekohtaisista ratkaisuista, paikallisesta osaamisesta ja ihmisistä.

Selonteon visio vuoteen 2040

”Kehittyvät maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja kestävästi elinvoimaisen tulevaisuuden tekemisen ja poliittisten ratkaisujen ytimessä.”

- Tavoitetila 2040:

Suomessa on digitaalisesti ja fyysisesti saavutettava, taloutta uudistava ja kestävästi elinvoimainen, palveluiltaan luova, tulevaisuuteen uskova maaseutu, jonka ihmisiä, yhteisöjä, kulttuuria ja yrittäjyyttä arvostetaan.

Maaseutupoliittinen järjestelmä, yhteiskunnallinen maaseututieto, maaseutuvaikutusten arviointi ja siihen pohjautuva politiikka ja jouheva hallinto vahvistavat toimijuutta maaseudulla.

- **Miten maaseutu toimii vaikuttaa ruokapolitiikkaan, metsäbiotalouteen, ym. arvoketjuihin, arvonalisäystavoitteisiin sekä luonnon tilaan, huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen.**

Nostot luvusta 5: poikkihallinnolliset tavoitteet ja suositukset (YmV)

Suositus 6 –
Toteutetaan maaseutu-
vaikutusten arviointia
osana seuraavan EU-
rahoituskauden kansal-
lista valmistelua, var-
mistetaan poikkihallin-
nollinen koordinaatio ja
hyödynnetään laajem-
min olemassa olevia
maaseudun kehittämi-
sen rakenteita

Keskeistä on myös tun-
nistaa ja hyödyntää maa-
seutualueiden olemassa
olevat resurssit ja vah-
vistaa paikallislähtöisiä
toimijuutta sekä välttää
uusia päällekkäisiä raken-
teita. Painotetaan syner-
gioiden edistämistä, pai-
kallislähtöisen toimijuuden
vahvistamista ja tasapai-
noista kaupunki-
maaseutu -vuorovaiku-
tusta.

Suositus 8 –
Vahvistetaan yhteisö-
taloutta kestävyys-
murroksen ajurina

Keskiössä yleishyödyllisten yritysten ja yhteisölähtöisen yhteiskunnallisten yritysten merkitys maaseuduilla, mahdollisuus rahoitukseen ja tarve kokeiluille.

Suositus 22 –
maaseutujen syste-
maattinen tunnistaminen ja huomioon ottaminen politiikan suunnittelussa ja toimeenpanossa kaikilla hallinnonaloilla: maaseutuvaikutusten arviointi.

Suositus 16 – Perustetaan kansallinen maaseudun seurantakeskus systemaattista maaseututiedon koontia ja analysointia varten

Suositus 9 –
Mahdollistetaan paikalliselle tasolle skaalautuvat kiertotalouden mallit ja hajautetut energiayhteisöt tukemaan maaseudun talouden rakenteiden uudistamista, kestävä kehitystä ja huoltovarmuutta

Paikallistasoiset ravinteiden kierrätyksen ratkaisut, agroekologiset symbioosit ja uusiutuvan energian yhteisöt tukevat samanaikaisesti ruoka-, energia-, ilmasto- ja ympäristöpoliittisia tavoitteita sekä paikallis- ja aluetaloutta.

Suositus 10 –
Mahdollistetaan maaseutujen asuttavuus parantamalla peruspalveluiden saatavuutta sekä varmistamalla ihmisten ja yhteisöjen kuuleminen ja osallistuminen hyvinvointialueilla

Suositus kytkeytyy vahvasti EU-komission periaatteeseen ”oikeus jäädä” (”Right to Stay”). Keskiössä maaseudun asuttavuuden parantaminen, asukkaiden kuuleminen ja osallistaminen sekä rakennetun ympäristön kehittäminen.

Ihmisten, yhteisöjen ja yritysten arjen kannalta on tärkeää mm. edistää kaavoituksen sujuvuutta, hyvää elinympäristöä, alueiden elinvoimaisuutta, sekä rakennuskannan pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategisia toimia.

Suositus 12 – Varmistetaan paikallista osallisuutta, oikeudenmukaisuutta ja hyväksyttävyyttä kestävyyssiirtymän toteuttamisessa

Maaseuduilla sijaitsevien luonnonvarojen, maaseudun maankäytön ja niistä syntyvien yhteiskunnallisten ja taloudellisten hyötyjen sekä niistä aiheutuvien haittojen oikeudenmukainen jakautuminen edellyttää ympäristöoikeudenmukaisia menetelmiä.

Suositus 13 – Turvataan kansalais- ja vapaaehtoisuustoiminnan toimintaedellytyksiä huomioiden niiden kriittinen merkitys maaseuduilla

Suosituksien kokonaisuudessaan selonteon (VNS 12/2025 vp) asiakirjassa

Poikkihallinnollinen valmistelu ja osallistava prosessi

- Laadittu maa- ja metsätalousministeriön johdolla **poikkihallinnollisesti** (SM, PLM, VM, OKM, LVM, TEM, STM, YM).
- Laaja sidosryhmien ja kansalaisten **osallistaminen** (n = 2 400) ja lausuntokierros (n = 217).
- Selonteko ulottuu vuoteen 2040 ja **ylittää hallituskaudet**.
 - Asiakirja koostuu tilannekuvasta, visiosta, poikkihallinnollisista tavoitteista (5 kpl) ja suosituksista (23 kpl), joita tarkennettu lausuntopalautteen pohjalta.
- Asiakirja toimii **strategisen päätöksenteon tukena**.
- **Se täydentää muita kansallisia strategioita** tarkentamalla alueiden eriytymiseen liittyviä erityiskysymyksiä ja antamalla maaseutumaisten alueiden viitekehyksen eri tavoitteiden toteuttamisen edellytyksille.
- **Poliittiset linjaukset tehdään hallitusohjelmien yhteydessä, ja yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa.**
- **Poikkihallinnollinen toimeenpanosuunnitelma** muotoillaan vuoden 2026 loppuun mennessä Eduskunnan kirjelmän pohjalta.

Kiitos.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET